

CRKVA I PASTORAL MLADIH DANAS

Ususret Svjetskom danu mladih 2013.

FABIO ATTARD

Via della Pisana, 1111

Cas. post. 18333

00163 Roma-Bravetta, Italija

Primljeno:
2. 4. 2012.

Prethodno
priopćenje

UDK
268-053.6

Sažetak

Govoreći o pastoralu mladih u Crkvi danas, autor u prvom dijelu članka ističe njegova obilježja na pojedinim kontinentima. Mlade poziva da budu djelatnici pomirenja, pravde i mira, da ostvare osoban i uvjeren susret s Isusom i da izgrade jasnu svijest o svojoj vjeri. Susret s Isusom ujedno je poziv mladima na obnovljeno zajedništvo i na aktivno sudionništvo u društvenim strukturama. Mladima treba pomoći u njihovu traženju smisla i zadovoljavanju žeđi za Bogom te im ponuditi vjeru življenu u zajednici. Stoga današnjem odgoju valja vratiti njegovu humanizirajuću ulogu.

U drugom dijelu je riječ o pastoralu mladih koji predstavlja istaknuto iskustvo Crkve pri čemu crkveno učiteljstvo služi kao pouzdan kompas. Mladima i danas treba naviještati radosnu vijest i svjedočiti za Boga, kao što to čini i papa Benedikt XVI. Tome osobito pridonosi i svaki Svjetski dan mladih.

Ključne riječi: *pastoral mladih, multireligijsko okruženje, smisao života, humanizirajuća uloga odgoja, Svjetski dan mladih*

Prvi dio: FORMIRANJE MLADIH – PRVENSTVENO POSLANJE CRKVE

Tema o kojoj smo danas pozvani razmišljati jest tema o kojoj smo, pretpostavljamo, često raspravljali na našim molitvenim, radnim i programatskim sastancima. Na ovom susretu¹ ta tema dobiva još zanimljivije značenje. Okupili smo se ovdje sa svih strana svijeta, kao pripadnici brojnih kultura, jezika i rasa, s jednim jedinim razlogom: želimo proučiti kako što bolje služiti mladima i kako bolje živjeti svoje poslanje evangelizatora, poslanje koje nam je povjerio sâm Isus Krist.

Ovo se razmišljanje sastoji od dva dijela, od kojih svaki ima svoj specifičan cilj. Nadamo se da oba dijela zajedno mogu osvijetliti poznavanje izazova i ohrabriti našu pastoralnu praksu.

U prvom dijelu nastojat ćemo ponuditi čitanje izazova koji se danas javljaju na kontinentalnoj razini dok nastojimo formirati mlade u vjeri. Riječ je o izazovima koje pastoral mladih mora nastojati razum-

¹ Predavanje održano na međunarodnom susretu »Svjetski dan mladih: Madrid 2011 – Rio 2013«, što ga je organiziralo Papinsko vijeće za laike u mjestu Rocca di Papa kraj Rima, od 29. ožujka do 1. travnja 2012.

no imenovati i s njima se hrabro u vjeri sučeliti. Ovo predstavljanje situacije na raznim kontinentima ne isključuje mogućnost da postoje zajedničke sastavnice s kojima se svi moramo sučeliti želimo li udahnuti živahnost i smisao istinski uspješlu pastoralu. Nastojmo uočiti koje su te zajedničke sastavnice, koje možemo nazvati i neospornima.

Uz ovo čitanje u prvom dijelu nudimo neke poticaje koji nas pozivaju da razmotrimo svoje poimanje odgoja danas, ukoliko smo odgajatelji vjere. Znajući da se upravo na tom području odvija promjena paradigme, shvaćamo da ne možemo ostati nezainteresirani. Kultura koja prelazi iz humanističkog u utilitarističko viđenje odgoja hitno poziva nas, evangelizatore i odgajatelje, da postanemo svjesni posljedica koje takva promjena paradigme proizvodi na odgojni čimbenik danas, u svojoj složenoj složenosti i njegovim raznim oblicima.

U drugom dijelu razmišljanja izravnije ulazimo u životnu situaciju i u svakodnevnu pastoralnog iskustva. Drugim riječima, nastojimo uočiti hitnost »poznavanja« kulturalnih izazova s kojima se moramo sučeliti kao i bogatstvo koje posjedujemo u crkvenom učiteljstvu. Ističemo da svi trebamo dublje poznavanje i bolje usvajanje načela tog učiteljstva bilo s obzirom na sadržaj bilo kao svjetlo za pastoralnu praksu.

Odatle proizlazi i potvrđuje se potreba da znamo predložiti pastoralna iskustva koja se ne zadržavaju samo na pragu humanoga, iako ondje svakako trebaju započeti. Naši pastoralni prijedlozi trebaju naše mlade odvažno poticati na slušanje čežnje za božanskim i biti sposobni za predlaganje procesa i puteva koji tu čežnju vode do najviših mogućih i dostižnih vrhova.

Ovdje se valja prisjetiti i upozorenja što ga je Pavao uputio Korinćanima: »Jao meni ako evanđelja ne navješćujem« (1 Kor 9,16).

Riječ je o upozorenju na koje Crkva po svojim pastirima neumorno podsjeća. To je poziv koji danas vrijedi i za nas koji se nalazimo pred neizmjenjnim mnoštvom mladih koji očekuju izvorne svjedoke i proroke zaljubljene u Boga.

Na kraju nudimo i razmišljanje o učiteljstvu pape Benedikta XVI. U njegovom služenju nalazimo jasna usmjerenja pastoralne metodologije koji nam mogu pomoći na našem putu. Riječ je o putu koji od nas zahtijeva veliku sposobnost slušanja, veliko strpljenje i hrabrost da mladima predložimo ljepotu riječi i radost Euharistije.

Prvi trenutak

PASTORAL MLADIH SE PITA O AKTUALNIM ODGOJNIM IZAZOVIMA

1. SUSRET S IZAZOVIMA MLADIH DANAS NA RAZNIM KONTINENTIMA

1.1. *Izazovi u pastoralu mladih*

Među različitim mogućim čitanjima situacija mladih na raznim kontinentima, moguće je odabrati ili potražiti uporište na svakom kontinentu s njegovim izazovima i mogućnostima, ili pak poći transverzalno, te nabrojiti razne izazove i ukazati na to gdje se oni nalaze. Opredjeljujemo se za prvu mogućnost, onu geografsku, nastojeći zatim na kraju ukratko što sveobuhvatnije prikazati postojeće izazove.

1.1.1. Afrika

- **Susret s Isusom:** osoban i uvjeren
- Hod u kojemu su **mladi glavni sudionici – djelatnici pomirenja, pravde i mira**

U apostolskoj pobudnici *Africae Munus*, papa Benedikt XVI. poziva na razmišljanje o kontinuitetu s prethodnom pobudnicom *Ecclesia in Africa* Blaženoga Ivana Pavla Drugog. Metodologija koja je primi-

jenjena u *Africae Munus* je metodologija koja gleda na izazove, u ovom slučaju to su pomirenje, pravda i mir, iz osobne perspektive. Ukazujući na upravo spomenute pojmove kao na pretpolitične, papa predstavlja put kao hod koji je usredotočen na srce osobe, ondje gdje započinje, dozrijeva i provodi se odluka da se slijedi Isusa.

Spominjemo tu pastoralnu metodologiju jer na sličan način glavni izazov pastoral mladih na afričkom kontinentu ulazi u tu istu logiku. Naše zalaganje kao evangelizatora mladih i njihovih odgajatelja u vjeri, započinje iz uvjerenja da je cilj našeg pastoral mladih **osoban i uvjeren susret s Isusom**. Izvan toga snažnog prijedloga postoji opasnost da pastoral mladih bude samo lijepo iskustvo, ali bez korijena, nešto što ne obilježava osobu. Pastoral mladih koji prati taj osobni i istinski susret s Isusom zahtijeva naprotiv da to bude sustavni prijedlog s jasnim i točnim ciljevima postojanim u svom izvođenju. Takav hod se ne improvizira, a jednako tako se i ne izmišlja: on od onoga tko ga predlaže zahtijeva snažno ukorjenjenje u Riječ i u sakramente, projektni mentalitet i pedagošku sposobnost.

Drugi izazov koji je povezan s prvim jest pastoral mladih koji mladima ne nudi samo mogućnost primanja nego im pomaže da u njihovim srcima dozrijeva uvjerenje i hitna potreba za svjedočenjem. Pozvani smo **mladima predlagati puteve na kojima oni postaju glavni sudionici – djelatnici pomirenja, pravde i mira**. To međutim zahtijeva temeljit crkveni prijedlog. Poznavanje i proučavanje crkvenog učiteljstva nije luksuz rezerviran za rijetke, nego hitan poziv svima onima koji su pozvani biti pedagozi u vjeri. Mladi ne postaju glavni sudionici samo po našoj pobožnoj želji nego posredstvom osobnog puta koji postaje svjedočanstvo te čuvstvena i

stvarna snaga, po čemu naš prijedlog postaje vjerodostojan.

1.1.2. Azija

- **Važnost prijedloga koji ima čvrst i postojan sadržaj**
- **Pastoral mladih koji ima jasnu svijest o svojoj vjeri u multireligijskom i multikulturalnom kontekstu**

Na kontinentu na kojem se ostvaruje nikad prije viđen ekonomski rast, izazov za vjerski život osobito je povezan s pojavom globalizacije: »Globalizacija, *sama po sebi*, nije ni dobra ni loša. Ona će biti onakva kakvom je učine ljudi. Nijedan sustav nije cilj samome sebi... Jedna od briga Crkve u vezi s globalizacijom jest činjenica da je globalizacija vrlo brzo postala kulturalna pojava. *Tržište kao mehanizam razmjene postalo je sredstvo nove kulture.*«²

U toj novoj društvenoj stvarnosti pozorni pastoral mladih nastoji prije svega ponuditi **prijedlog koji ima postojan i vrijedan sadržaj**. Uz mentalitet razvoja koji nameće nove kulturalne modele ponekad suprotne dotad podržavanim kulturalnim vrednotama, prijedlog vjere se ne uspijeva održati ako nema snažne korijene i vrijedan sadržaj. Stoga mi, kao evangelizatori, moramo poznavati te nove kulturalne modele i istodobno znati tumačiti te promjene kao prigodu, a ne kao problem.

² »Mnogi promatrači uočili su nametljivo pa čak i osvajačko obilježje tržišne logike, koja sve više ograničava područje koje je na raspolaganju ljudskoj zajednici za javno i dragovoljno djelovanje na svakoj razini. Tržište nameće svoj način mišljenja i djelovanja, a u ponašanje utiskuje svoju ljestvicu vrednota. Osobe koje su joj podložne često smatraju globalizaciju razornom poplavom koja ugrožava društvene norme koje su ih štatile i kulturalne uporišne točke koje su im služile kao životno usmjerenje«, govor Blaženog Ivana Pavla Drugog sudionicima općeg zasjedanja *Papinske akademije društvenih znanosti*, petak 27. travnja 2001.

Drugi izazov, koji proizlazi iz prvoga, jest da treba imati **jasnu svijest o vlastitoj vjeri koja zna obrazložiti samu sebe u multi-religijskom i multikulturalnom kontekstu**. Tu se neposredno prisjećamo Petrovog upozorenja u njegovoj prvoj poslanici: »Krist *neka vam bude svet*, u srcima vašim, te **budite uvijek spremni na odgovor svakomu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama**, ali blago i s poštovanjem, dobre savjesti da oni koji ozloglašuju vaš dobar život u Kristu, upravo onim budu postide-ni za što vas potvaraju« (1 Pt 3, 15–16).

Nije riječ o malom izazovu. Već spomenuta apostolska pobudnica *Ecclesia in Asia* opširno raspravlja o tom izazovu: »Duboko svjesna složenosti tako različitih situacija u Aziji te 'istinujući u ljubavi' (Ef 4, 15), Crkva proglašava radosnu vijest poštujući i iskazujući ljubav onima koji slušaju. Naviještanje koje poštuje prava savjesti ne povređuje slobodu, budući da vjera uvijek zahtijeva slobodan odgovor pojedinca. Međutim, poštivanje ne uklanja potrebu izričitog naviještanja evanđelja u njegovoj punini.« (br. 20)

Taj izazov valja tumačiti prema metodologiji procesa: »Sâm taj proces treba uključiti cijeli Božji narod, budući da život Crkve treba učiniti vidljivom vjeru koju se naviješta i koja je usvojena. Kako bi bili sigurni da se to odvija na prikladan način, sinodski oci su ukazali na neka područja kojima valja upraviti posebnu pozornost, a to su teološko razmišljanje, liturgija, formacija svećenika i redovnika, kateheza i duhovnost.« (br. 21)

U multikulturalnom i multireligijskom kontekstu poziv pastoralu mladih kao i pastoralu općenito na produbljivanje vjere i na obrazloženje vlastite nade odvija se unutar hoda koji nude sinodski oci. Taj hod uključuje teološko razmišljanje, litur-gijski život, sakramente, formaciju, katehezu i duhovnost.³

1.1.3. Amerika

- Prijedlog pastoralu mladih koji promi-če **susret s Isusom** kao put obnovljenog zajedništva i solidarnosti, proroštva i misijskog djelovanja
- Jasan prijedlog vjere koji je sposoban pobuditi **snažnu društvenu dimenziju obraćenja**, pomažući mladima da po-stanu aktivni sudionici u društvenim strukturama

U društvenoj i pastoralnoj raznolikosti koju uočavamo na američkom kontinentu, susrećemo vrlo slične izazove. Podsjetit ćemo samo na dva takva izazova koji mogu poslužiti kao katalizatori drugih procesa u pastoralu mladih.

Prvi izazov je ponuda procesa i sustavnih puteva mladima koji promiču **istinski i dubok susret s Isusom**. Gradeći na snažnoj baštini pučke pobožnosti i na zajedničkom osjećaju vjerovanja u Boga, mi odga-jatelji u vjeri moramo ponuditi puteve za **obnovljeno zajedništvo i solidarnost** koji će biti plod žive i osobno prihvaćene vjere. U društvu za koje postoji opasnost da u njemu oslabi osjećaj za vjeru zbog konzumerističke i materijalističke kulture, snažno je svjedočenje naraštaja mladih koji u Kristu nalaze odgovor na svoju žed.

Drugi izazov već se ostvaruje u nekim zemljama tog kontinenta. Pritom mislimo na misijsko iskustvo na tome istom kontinentu. To je potvrda velike želje mladih da žive svoju vjeru kao **učenici i apostoli, nasljedovatelji i misionari**. Jasno je u sve-mu tome da iskustvo i viđenje *Aparecide*

³ Usp. PONTIFICIO CONSIGLIO PER IL DIALOGO INTER-RELIGIOSO, *Testimonianza Cristiana in un Mondo Multireligioso: Raccomandazioni per il Comportamento*. Riječ je o dokumentu koji su dovršili sudionici trećega među-kršćanskog susreta na sastanku u Bagkoku, u Tajlandu, od 25. do 28. siječnja 2011.

obuhvaćaju snažnu dimenziju pastoralala mladih, ali ne samo to: oni nude i poticaje za njegovo projiciranje u budućnost.

Posljedično tome ne valja se bojati predlagati mladima **misijska iskustva**, pomoću kojih se osjećaju ne samo primateljima nego glavnim sudionicima u vlastitom izboru vjere. Valja biti hrabar kako bi se ponudile mogućnosti za koje naši mladi čine daljnji korak: tj. **valja dati njihovoj vjeri snažnu socijalnu dimenziju**, da postanu vjerni graditelji na planu društvenih struktura, političkih platformi i kulturalnih područja.

1.1.4. Europa

- Pastoral mladih koji će znati **odgajati i evangelizirati traženje smisla i utažiti žeđ za božanskim** u postsekularnom društvu
- Ponuditi **puteve** koji će biti mjesta **prispadnosti** ali i mjesta i jezgre **identiteta**

Romano Guardini u jednom svom članku objavljenom 1946. god., *Europa i Isus Krist*, tvrdi: »Ili će Europa postati kršćanska ili više neće postojati.«⁴ Promatran sâm za sebe, taj izričaj ne izražava u svojoj širini sveukupno Guardinievo razmišljanje o toj temi. Međutim, za nas je zanimljiva činjenica da istu snagu tog izričaja ponavlja Peruanac Mario Vargas Llosa, dobitnik Nobelove nagrade za književnost, kad komentira Svjetski dan mladih u Madridu 2011. god. U svom komentaru objavljenom neposredno nakon Svjetskog dana mladih u Madridu, Vargas Llosa piše: »Dugo se vjerovalo da će s napretkom spoznaja i demokratske kulture religijâ, taj uzvišeni oblik praznovjerja nestati, a da će ga naširoko zamijeniti znanost i kultura. Sada znamo da je to bilo još jedno praznovjerje koje je stvarnost malo-pomalo opovrgla... Većina ljudskih bića pronalazi odgovore – ili barem osjećaj da postoji neki viši red ko-

jemu pripadaju i koji daje smisao i mir njihovu postojanju – jedino pomoću transcencije koju ni filozofija, ni literatura niti znanost nisu uspjele racionalno opravdati.«⁵

Vjerujemo da se u tom okviru kriju dva temeljna izazova s kojima se valja sučeliti u Europi. Kao prvo, valja shvatiti **duboko traženje smisla i žeđ za božanskim** mladih Europljana i znati **odgajati to traženje** hraneći ga **snagom evanđelja**. Nedavna sociološka istraživanja potvrđuju da je pastoral uspješan kad hrabro i pametno dovodi do zadovoljavanja te žeđi pomoću susreta s ljepotom radosne vijesti.

Drugi izazov sa svoje strane podržava i osnažuje onaj prvi. Ne postoje istinski putevi i dobri procesi osim onih koji mladima nude **smisao pripadnosti** i koji istodobno predlažu procese koji postaju i **mjesto i središta identiteta**. U najuspjelijem pastoralu mladih radosno uočavamo kako snaga autentičnih odgajatelja i evangelizatora prvo predlaže iskustva u logici procesa koji postupno koračaju u ritmu mladih, a zatim je to pastoral koji se ne odriče najviših vrhunaca svetosti.

1.1.5. Oceanija

- Pastoral mladih **usredotočen na Krista** koji zna ponuditi duboke motivacije **vjere življene u zajednici**
- Putevi **formacije koji obrazlažu vjeru** u multireligijskom i multikulturalnom okruženju

Multikulturalno i multireligijsko okruženje Oceanije osobito je dobro predstavljeno u postsinodalnoj pobudnici *Eccle-*

⁴ R. GUARDINI, *Europa. Compito e Destino*, Morcelliana, Brescia, 2005, str. 59.

⁵ *L'Osservatore Romano* je 30. kolovoza 2011. objavio prijevod komentara *Svjetskog dana mladeži u Madridu*, što ga je napisao dobitnik Nobelove nagrade za književnost za 2011. god., Mario Vargas Llosa, a izvorno je objavljen u dnevniku »El País« 28. kolovoza 2011.

sia in Oceania, sinode kojoj je tema bila: *Slijediti njegov put, proglašavati njegovu istinu, živjeti njegov život* (br. 8). U okviru te teme nalaze se izazovi pastorala mladih na tom kontinentu.

Prvi izazov je predlaganje **pastorala ukorijenjenog u Kristu**, Sinu Božjemu koji je postao čovjekom za nas. Riječ je o vjeri koja neće biti samo poznavanje nego i iskustvo i to zajedno življeno iskustvo. Tema **zajednice i zajedništva**, koja je središnja tema te apostolske pobudnice, ne samo da osnažuje vjeru mladih nego i njima nudi čvrstu bratsku podršku za vedro i istinsko življenje vjere. Snažnu zajedničarsku dimenziju, koja je tako karakteristična za taj kontinent, valja shvatiti ne samo kao sastavnicu podrške nego i kao *modus essendi* i *modus vivendi* pastorala mladih.

Stoga kao drugi izazov nužno slijedi hitna potreba **formacije koja obrazlaže vjeru** u okruženju u kojemu se lako događa da vjera u Krista bude samo jedna ponuda više u panorami transcendencija. Petrov poziv prvim kršćanskim zajednicama osobito je aktualan u stanju pastorala u Oceaniji. Taj poziv spomenuo je i Blaženi Ivan Pavao Drugi za vrijeme homilije tijekom proglašenja prvog blaženika Papue Nove Gvineje, Blaženog Petra To Rota, 17. siječnja 1995: »Ne bojte se aktivno uključiti u upoznavanje i voljenje Krista, posebice među brojnim osobama vaše dobi, koje predstavljaju najveći dio pučanstva.«⁶

Taj se poziv ostvaruje u dvostrukom obliku: kao istinski i postojani **život učenika**, u nastojanju da se upozna vlastita vjera, i kao izvorni **apostolat**, tako da se postane svjedok koji drugim mladima proglašava radost vjere u Isusa Krista.

1.1.6. Zajedničarski elementi

- Razborito slušanje kulture mladih
- Mentalitet projekta i provjere

- Sustavno i postojano iskustvo skupine
- Prijedlog koji se temelji na Riječi i življenju sakramenata
- Dinamika skupine koja je življena u duhu evanđelja
- Ponuda cjeloživotne formacije utemeljene na crkvenom učiteljstvu
- Duhovno praćenje

Nakon ovoga panoramskog pregleda, smatramo da je ispravno ukazati i na one zajedničke sastavnice koje sveobuhvatno prikazuju situacije u kojima se predlaže hod pastorala mladih. Predložimo neke koje nam mogu pomoći da bolje shvatimo sadašnje izazove te dademo prednost prijedlogu koji je najostvarljiviji.

Prije svega, i mi kao evangelizatori i odgajatelji trebamo biti spremni **razborito oslušivati kulturu mladih**. Kao evangelizatori i odgajatelji ne živimo svoj poziv u praznom prostoru, nego uključeni u povijest, sa svim njezinim izazovima ali i s njezinim mogućnostima. Oslušivati povijest naših mladih nije luksuz koji si neki od nas mogu dopustiti, to je dužnost koje se ne možemo odreći. Kao što ćemo kasnije još bolje objasniti, metodologija primijenjena u raznim dokumentima učiteljstva Crkve uvijek polazi od poznavanja i čitanja sadašnjega doba.

Druga sastavnica koje se ne možemo odreći jest da budemo *vođe (leaders)* koji imaju **mentalitet projekta i preispitivanja**. Danas, manje nego ikada, možemo predlagati puteve koji su plod improvizacije, puteve obilježene postavkama koje nešto izmišljaju u tom trenutku. Stvarati projekt i preispitivati znači poznavati, poštivati i susretati iščekivanja mladih. To ujedno zna-

⁶ Euharistijsko slavlje prigodom proglašenja blaženim prvog blaženika Papue Nove Gvineje, *Homilija Blaženog Ivana Pavla Drugog* na »Sir John Guise Stadiumu« u Port Maresbyu, u Papui Novej Gvineji, u utorak 17. siječnja 1995.

či ponuditi im one prostore i ustroje koji istinski pokazuju da smo im voljni služiti.

Treća sastavnica je ona koja treba osigurati da **iskustvo skupine bude sustavno i postojano**. Mladima nije ništa neprijatnije od stava koji ih ostavlja u mraku, zaustavljene u neznanju kod kojega se ne zna kako, kada i da li se ide naprijed. U kulturi koja promiče krilaticu »uzmi i odbaci«, iskustvo koje ne daje jasnu i izvornu poruku i koje ne nudi razumno upravljanje jest iskustvo koje ne privlači pozornost i zanimanje mladih koji žele postojane puteve.

Cetvrta sastavnica pokazuje kako je osobito važno biti svjestan da se mladi ne boje **prijedloga utemeljenog na Riječi i života koji se hrani sakramentima**. Tu valja upozoriti na opasnost koju predstavljamo mi sami, kad ponekad prenosimo naš otpor i naše ograničavajuće sheme na mlade, odričući se tako prigode da ponudimo valjanu hranu onomu tko je traži, zato što ju je spreman i primiti.

Kao peto, valja se prisjetiti da istinski pastoralni prijedlog animira **dinamika skupine koja se živi u evanđeoskom duhu**, tj. da ne smijemo postati žrtve prijedloga koji stvara duhovni intimizam, jer mladi u svom srcu gaje veliku želju da ne budu samo primatelji nego i glasnici Božje dobrote, služitelji siromašnih i razbaštinjenih. Drugim riječima, moramo biti odvažni i predlagati pastoral mladih koji zna izaći iz mentaliteta duhovnoga geta prema iskustvu radosno i optimistično življene apostolske djelatne ljubavi.

Šesta točka ili cilj je **ponuditi cjeloživotnu formaciju oko učiteljstva Crkve**. Pošteno trebamo priznati da smo ponajčešće vrlo velikodušni u pomaganju mladih i u hodu s njima, ali da smo manje upoznati s golemim putem koji je Crkva prešla od Drugoga vatikanskog koncila nadalje. Nepoznavanje, da ne kažemo nezna-

nje, dokumenata kao što su *Evangelii Nuntiandi*, *Catechesi Tradendae*, *Redemptoris Missio* i *Opći direktorij za katehezu*, ne olakšava put koji je osvijetljen i stvarno uključen u crkveni put. Isto vrijedi i za veliku baštinu društvenog nauka Crkve koji je čudesni kompas za aktivno uključivanje vjernika na društvenom, kulturalnom i političkom području.

Posljednja točka govori o velikom deficitu koji zamjećujemo u pastoralu mladih, a koji se malo-pomalo ispravlja: riječ je o hitnoj potrebi **duhovnog praćenja**. Ovo nije trenutak za raspravu o povijesti i razvoju tog služenja koji Katolička crkva ima kao jedinstveno blago. Valja međutim naglasiti da je u velikim trenucima epohalnih povijesnih promjena duhovno praćenje uvijek imalo neospornu ulogu. Njegovo ponovno vraćanje znak je potvrde da smo na pravome putu.

2. ISPRAVNO SHVAĆANJE ODGOJA DANAS

Uz uočavanje izazova na kontinentalnoj i sveobuhvatnoj razini, htjeli bismo s vama ovdje podijeliti i razmišljanje povezano s našim shvaćanjem odgoja. Pitanje bi se moglo ovako postaviti: do koje smo mjere svjesni općeg odgojnog okvira; kako ga shvaćamo, kako ga živimo, koji modeli danas uvjetuju odgojno iskustvo u širem smislu riječi?

2.1. *Autonomno i utilitarističko poimanje odgoja*

Promotrimo li razvoj do kojega je došlo na području odgoja, odmah zamjećujemo jednu osobitu činjenicu: došlo je do pomicanja prema **iskustvu i shvaćanju odgoja koji je obilježen rascjepkanošću znanja i utilitaristički je usmjeren**. Sve je to stavilo u drugi plan ciljeve odgoja s njegovim cjelovitim humanističkim viđenjem.

Razmišljanje koje je papa Benedikt XVI. izrekao pred mladim sveučilišnim nastavnicima za vrijeme Svjetskog dana mladih u Madridu, jasna je sinteza današnje situacije: »Danas se to utilitarističko viđenje odgoja širi na sveučilištu, a promiču ga posebice oni koji su izvan sveučilišta. Pa ipak, vi koji poput mene imate iskustvo sa sveučilišta i koji na njemu sada živite kao sveučilišni nastavnici, nesumnjivo osjećate želju za nečim uzvišenijim što odgovara svim dimenzijama koje sačinjavaju čovjeka. **Poznato nam je da, kad glavno načelo postanu čista korist i neposredni pragmatizam, gubici mogu biti dramatični:** od zloporabe **znanosti bez granica**, daleko iznad nje same, sve do **političkog totalitarizma** koji se lako oživljava kad se isključi bilo koje uporište koje je više od jednostavnog računa moći.«⁷

Ne možemo ostati nezainteresirani za taj korjeniti pomak. To je model koji okružuje iskustvo naših mladih. Riječ je o modelu koji uvjetuje njihov način viđenja i prosuđivanja onoga što se događa oko njih. Svojedobno je **Romano Guardini** komentirao tu situaciju pokazujući kako je moderna pedagogija, uime slobode shvaćene kao autonomije, razdvojila osobnu posebnost i sveukupnost stvarnoga, nakon čega je zaboravila i jednu i drugu:⁸ »Težnja prema autonomiji krivo je razumjela samu sebe. **Uime ispravnoga ali djelomičnoga cilja ostavila je po strani svoj upis u sveukupnost...** Netko je rekao da suvremena pedagogija teži k vlastitoj autonomiji. To se izražava ponajprije u nastojanju da se ukloni i isključi bilo koja tvrdnja o iznadsvjetskoj svrsi, koja je svojstvena pozitivnoj religiji, tvrdnja o svrsi koja poznaje posebno omalovažavanje, budući da se na nju ukazuje riječju 'ispovijest'.«⁹

Razmišljanje **Jacquesa Maritaina**, u njegovom djelu *Odgoj na raskrižju*, upotpunjuje

Guardinievu misao, ukazujući na to kako je suvremena pedagogija na kraju počela promicati nestanak ciljeva u korist sredstava: **»Ta prednost sredstava nad ciljevima i posljedični slom svake sigurne svrhovitosti i svake istinske djelotvornosti u njezinu ostvarivanju, čini se da je glavni prigovor koji se može uputiti suvremenom odgoju.** Njegova sredstva nisu loša; naprotiv, općenito su bolja od sredstava koje je upotrebljavala stara pedagogija. Poteškoća se sastoji u tome što su ona tako dobra te zbog njih gubimo iz vida cilj. Odatle proizlazi iznenađujuća slabost današnjeg odgoja, koji svoja sredstva i metode smatra savršenima pa ih stoga ni ne možemo usmjeriti prema njihovu cilju.«¹⁰

Smatramo da je, unutar te rasprave, za nas važno stvoriti **neke zaključke**. Nije nevažno ako se i mi upitamo o cilju svoga pastoralnog prijedloga. Ako ne, i mi ćemo se naći u opasnosti pridavanja **nesrazmjerne važnosti metodi uz opasnost da iz vida izgubimo cilj**. Ako to ne učinimo, pridajemo veliku važnost pastoralu koji predaje događaje koje treba doživjeti, umjesto pastoralu koji daje prednost iskustvima koja valja iznutra doživjeti.

Postoji još jedno pitanje. Ono nas upućuje na to da nastojimo **uočiti koliko je odgojni način** na koji su naši mladi naviknuti, budući da su stanovnici ovoga svijeta, **više ili manje suprotan našim odgojnim**

⁷ BENEDIKT XVI, *Govor za vrijeme susreta s mladim sveučilišnim nastavnicima*, San Lorenzo de El Escorial, Madrid, Španjolska, 19. kolovoza 2011.

⁸ Usp. R. CARELLI, »Sull'idea di educazione«, u: A. BOZZOLO – R. CARRELLI (ur.), *Evangelizzazione e Educazione*, LAS, Roma, 2011, str. 356–395.

⁹ R. GUARDINI, »Fondazione della teoria pedagogica«, u: ISTI, *Persona e libertà*, La Scuola, Brescia, 1987, str. 51. i 62.

¹⁰ J. MARITAIN, *L'educazione al bivio*, La Scuola, Brescia, 1961, str. 15–16.

i **pedagoškim metodama** koje svjesno ili nesvjesno upotrebljavamo.

2.2. **Povratiti humanizirajuće viđenje današnjeg odgoja**

Doista, u drugom dijelu svoga govora mladim sveučilišnim nastavnicima, papa Benedikt XVI. nudi pedagoške pokazatelje, odgojni model koji se ponajprije ukorjenjuje u srcu odgajatelja. Dvije točke koje obilježavaju to iskustvo predstavljaju važne sastavnice pedagoški zdravog pastorala.

Kao prvo, »mladima trebaju autentični učitelji; osobe otvorene prema potpunoj istini u različitim granama znanja, osobe koje u svom srcu znaju oslušivati i živjeti taj interdisciplinarni dijalog; osobe koje su ponajprije uvjerenе u čovjekovu sposobnost da napreduje na putu prema istini... Ne možemo napredovati u spoznaji nečega ako nas ne pokreće ljubav, a ne možemo ni ljubiti nešto u čemu ne vidimo razumnosti, budući da 'ne postoji prvo um, a zatim ljubav: postoji ljubav bogata umom i um pun ljubavi' (*Caritas in veritate*, 30). Ako su istina i dobro ujedinjeni, ujedinjeni su i spoznaja i ljubav. Iz toga proizlazi suvislost života i misli, primjernost koja se traži od svakog dobrog odgajatelja.«¹¹

I mi trebamo, koliko je to moguće, imati te dobre osobine, budući da nam je jako dobro poznato kako su znanje i razum ponajčešće prostor iz kojega izlaze putevi koji predstavljaju velike mogućnosti u srcu mladih.

Kao drugo, treba imati **transcendentalno viđenje istine**, koje nadilazi čisto ljudsko viđenje: »Valja imati na umu da je istina uvijek izvan našega dosega. Možemo je tražiti i približiti joj se, ali ju ne možemo potpuno posjedovati. Bolje rečeno, istina nas posjeduje i motivira. U intelektualnom radu i u podučavanju, poniznost je stoga neophodno potrebna krepost,

koja nas štiti od taštine koja priječi pristup istini. Ne trebamo privlačiti studente prema nama samima, nego ih trebamo usmjeravati prema istini koju svi tražimo.«¹²

U svom odgojnom nastojanju don Bosco ukazuje na to neophodno viđenje odgoja, pri čemu ljudska čežnja prepoznaje svoj istinski cilj u tom susretu stvorenja sa svojim stvoriteljem. Njegove glasovite riječi predstavljaju se u svoj svojoj jednostavnosti, ali i u svojoj dubokoj istinitosti, budući da je odgoj povezan sa sveukupnom osobom, s njezinim jedinstvom i njezinim konačnim ciljem: **»Imajte na umu da je odgoj stvar srca, i da je Bog jedini gospodar srca. Mi ne možemo ništa postići, ako nas Bog ne poduči u umijeću i ne da nam u ruke ključeve.«**¹³

Jedan odgajatelj našega vremena, don **Luigi Giussani**, od kojega danas trebamo mnogo toga učiti, prihvaća temu srca u njezinom najljepšem i najuzvišenijem poimanju. Srce koje traži da ga se prati s onom istom brižnošću i ljubavlju s kojom je bilo stvoreno. Brižnost Boga koji stvara jer ljubi, a jer ljubi stoga i odgaja. Taj put Bog stvaratelj povjerava nama, evangelizatorima i odgajateljima u vremenu i povijesti: »Da bi neki odgoj bio istinit, tj. da bi odgovarao ljudskom biću, prva briga jest **odgajati srce čovjeka onako kako ga je Bog stvorio...** Uvod u stvarnost, to je odgoj. Riječ 'stvarnost' stoji uz riječ 'odgoj' kao što cilj stoji uz riječ put... Svakako možemo reći da je odgoj tim vredniji što je poslušniji toj stvarnosti, što više naime predlaže pozornost prema njoj, poštiva je u

¹¹ BENEDIKT XVI, *Govor za vrijeme susreta s mladim sveučilišnim nastavnicima*, Lorenzo de El Escorial, Madrid, Španjolska, 19. kolovoza 2011.

¹² Isto.

¹³ *Memorie Biografiche di San Giovanni Bosco*, sv. XVI (1935), str. 447.

najmanjim pokazateljima, prije svega izvornu potrebu za ovisnošću i za razvojnom strpljivošću.«¹⁴

Pedagogija evanđeoskog pripovijedanja ne može nas ostaviti nezainteresiranima. Mi sebi danas ne možemo dopustiti da budemo »ludi« i »tvrda srca«. Nemamo nikakvog razloga koji bi imalo opravdavao pesimizam.

Pozvani smo uočiti da srce u nama gori. **Pozvani smo ponovno strpljivo pronaći hrabrost za pozorno i ponizno slušanje onoga tko »tumači Pisma«.**

Papa Benedikt XVI. komentira taj poziv s njegovim egzistencijalnim vidom: »Ta drama učenika iz Emausa pojavljuje se kao ogledalo situacije mnogih kršćana našeg vremena: čini se da je nada vjere propala. Vjera je u krizi zbog negativnih iskustava zbog kojih se osjećamo napuštenim od Gospodina. Međutim, taj put za Emaus, kojim koračamo, može postati put očišćenja i sazrijevanja za naše vjerovanje u Boga.«¹⁵

2.4. Crkveni oci u III. i IV. stoljeću

Drugi izvor iz kojega možemo crpiti rječit primjer odgoja u vjeri, je velik doprinos **crkvenih otaca iz III. i IV. st.** Bili su to pastiri koji su imali sposobnost i mudrost da uoče društvene i kulturalne izazove svoga doba u dubokom i prosvjetljujućem shvaćanju radosne vijesti. Plod tog procesa, njihovo razmišljanje, postajalo je odgovor takvim izazovima. Njihovo razmišljanje bilo je **kontemplativno čitanje Božje riječi prožete vremenom i poviješću** u koje su bili uključeni, s izazovima ali i mogućnostima koji su tada postojali.

To razdoblje Crkve *Catechesi tradendae* ovako komentira: »Vidi se zadivljujuća činjenica: najugledniji među biskupima i pastirima, posebno u III. i IV. stoljeću, smatraju najvažnijim dijelom svoje biskupske službe usmenu pouku i sastavljanje kate-

hetskih djela. U doba Ćirila Jeruzalemskog i Ivana Zlatoustog, te Ambrozija i Avgustina cvjetaju pod perom mnogih crkvenih otaca djela koja su nam ostala uzorima.

Kako bi bilo moguće ne spomenuti ovdje, makar i vrlo kratko, onu katehezu koja je poduprla širenje i put Crkve u raznim povijesnim razdobljima, na svim kontinentima i u najrazličitijim društvenim i kulturnim sklopovima? Sigurno je da je uvijek bilo i teškoća. Ali riječ Gospodnja ispunila je svoj put kroz stoljeća, proširila se i proslavila prema riječima apostola Pavla.« (CT 12)

Njihov izazov nastavlja biti i naš izazov. Njihov primjer za nas je ne samo izvor nade, nego i paradigma koju valja otkriti i predlagati.

Zaključak prvoga dijela

Glavna svrha ovoga prvog dijela bila je ukazati na dvije središnje ideje: prva je **poi- menično spominjanje izazova za pastoral mladih na kontinentalnoj razini**, zajedno s onim hitnim potrebama koje istinski pastoralni prijedlog zahtijeva posvuda gdje nas Gospodin zove da budemo evangeli- zatori i odgajatelji mladih.

Druga ideja je poziv na razmišljanje o našem današnjem **shvaćanju iskustva odgoja**. Kako prepoznati danas aktualnu prevladavajuću paradigmu, ne samo zato da izbjegnemo rizik koji može oslabiti naše odgojno djelovanje, nego nadasve zato da živimo odgojni stil koji će znati ukazati na puteve koji će pomoći u dozrijevanju izbora vjere i koji će pomoći istinski i sveukupni rast osobe vjernika.

¹⁴ L. GIUSSANI, *Il rischio educativo*, Rizzoli, Milano, 2006, str. 15.

¹⁵ *Angelus*, III. vazmena nedjelja, 6. travnja 2008.

Drugi dio:
PASTORAL MLADIH –
ISTAKNUTO ISKUSTVO CRKVE

Vratimo li se u mislima na prvo iskustvo Svjetskog dana mladih što ga je u ožujku 1985. promaknuo Blaženi Ivan Pavao Drugi, pronalazimo papino pismo *Dilecti Amici*¹⁶ i njegov govor mladima,¹⁷ dvije temeljne sastavnice koje zajedno uzevši izražavaju jasno viđenje o pastoralu mladih.

Prvu sastavnicu susrećemo u pismu *Dilecti Amici*; u njoj se predlaže razmišljanje ukorijenjeno u susretu Isusa s bogatim mladim koji se predstavlja kod sinoptika (usp. Mk 10,17–22; Mt 19,16–22; Lk 18,18–23). Dolazišna je točka što svaki susret s Gospodinom Isusom nadilazi čisto zadovoljavanje obveze, **on teži prema svetosti**: »U tom istom okruženju sveukupnost zapovijedi, koje predstavljaju temeljni kodeks kršćanskog morala, nadopunjuje se sveukupnošću evanđeoskih savjeta, u kojima se posebice izražava i ostvaruje Kristov poziv na savršenstvo, tj. poziv na svetost. Kad mladić pita u vezi s 'više': 'Što mi još nedostaje?', Isus ga ljubazno pogleda, a ta ljubav ovdje nalazi svoje novo značenje. Čovjek je nošen iznutra, rukom Duha Svetoga, životom po zapovijedima prema životu u svijesti dara, a Kristov pogled pun ljubavi izražava taj unutarnji 'prijelaz'. Isus kaže: 'Hoćeš li biti savršen, idi, prodaj što imaš i podaj siromasima pa ćeš imati blago na nebu. A onda dođi i idi za mnom' (Mt 19,21).« (br. 8)

Cilj svetosti, međutim, pretpostavlja i potrebuje **okruženje, zajednicu koja osigurava puno postizanje svetosti**. Svetost nije neki usamljeni postupak, nije iskustvo izdvajanja.

Upravo u govoru izrečenom mladima, sukladno netom spomenutom pismu, Blaženi Ivan Pavao Drugi postavlja temelje zdravog i postojanog pastorala mladih.

Govoreći o temi »sudjelovanje«, papa je produbljuje u smjeru sudjelovanja u Kristovu otajstvu: »Crkva je posebna škola sudjelovanja... Crkva nas odgaja za sudjelovanje, pomažući nam da uđemo u zajedništvo s Kristovim otajstvom, posebice s vazmenim otajstvom, tj. s njegovom mukom, smrću i uskrsnućem. To je otajstvo otkupljenja, tj. saveza koji je Bog sklopio s čovjekom, s čitavim čovječanstvom, sklappajući ga 'u krvi', tj. u žrtvi svoga Sina, Isusa Krista, Gospodina našega. I mi smo pozvani u taj savez. To sudjelovanje ima neprekidno, stalno obilježje.« (br. 6)

Te riječi upućene mladima teže prema cilju koji je duša našega pastoralnog djelovanja. Taj je cilj snaga koja tako privlači osobe da se osjećaju pozvane sudjelovati u Božjoj ljubavi prema čovječanstvu. Tu papa ukazuje na neosporno mjerilo pastorala mladih: »Predragi mladi, u ovom trenutku mislim na razne *skupine, zajednice i pokrete* u kojima i vi sudjelujete. Nemojte to zaboraviti. Autentičnost tih udruga je vrlo jasno mjerilo kojim se valja mjeriti: skupina, zajednica, pokret kojima pripadate je autentična u onoj mjeri u kojoj vam pomaže da sudjelujete u spasonosnom poslanju Crkve, ostvarujući tako svoj kršćanski poziv na raznim područjima u koja vas je Providnost postavila da djelujete.« (br. 7)

Sudjelovanje u poslanju Crkve je »vrlo jasno mjerilo prema kojemu se valja mjeriti«, kaže papa, podsjećajući na osobiti naglasak što ga je iznio već Pavao VI. na početku apostolske pobudnice *Evangelii Nuntiandi* (EN). Upravo s obzirom na to mjerilo želim predstaviti dvije jezgre raz-

¹⁶ Pismo od 31. ožujka 1985, nedjelja Cvjetnica »de Passione Domini«.

¹⁷ Usp. *Govor za otvorenje Međunarodne godine mladih*, prigodom susreta Blaženog Ivana Pavla Drugog s mladima na Trgu Sv. Ivana Lateranskog u Rimu, subota 30. ožujka 1985.

mišljanja u nadi da će naše produbljivanje pomoći našim pastoralnim iskustvima.

3. INTEGRALNO PASTORALNO ISKUSTVO KOJE VALJA UPOZNATI

Kao osobe koje su pozvane živjeti službu animiranja i upravljanja pojedinih skupina, zajednica i pokreta, moramo uočiti važnost dobrog poimanja velike odgovornosti koja nam je povjerena: »Prenošenje evanđelja za Crkvu nije nešto neobvezatno. Po naredbi Gospodina Isusa to je njezina dužnost da bi ljudi mogli vjerovati i da bi se spasili. Da, ta je poruka neophodna. Ona je jedinstvena. Nemoguće ju je nečim drugim nadomjestiti. Ne podnosi ni ravnodušnost, ni sinkretizam, ni predešavanja.« (EN 5)

Ako danas zamjećujemo stanovitu »neplodnost današnje evangelizacije«¹⁸, to nam nudi mogućnost da se sučelimo s onim pitanjima koja nam postavljaju današnji izazovi.

3.1. Poznavatelji kulture kao pretpostavke za prijedlog hoda u vjeri

Prva točka s kojom se moramo ozbiljno sučeliti je dobro poznavanje kulture u kojoj živimo. Vjera u Boga koji se utjelovljuje i postaje čovjekom poput nas, objaviteljski je događaj koji se ne odvija izvan vremena i povijesti. Događaj utjelovljenja poziva nas, štoviše, obvezuje nas, na to osluškivanje i na taj dijalog s ljudskom poviješću i tu obvezu ne možemo zanemariti.

U prvim člancima koncilске konstitucije *Gaudium et spes* nalazimo sjajnu sintezu tog poziva – **poznavati i shvaćati svijet u kojemu živimo**: »Zajednica Kristovih učenika stvarno doživljuje samu sebe prisno povezanom s ljudskim rodnom i njegovom poviješću« (br. 1). »Radi izvršavanja te zadaće, Crkva je dužna da u svako doba ispituje znakove vremena i tumači ih u

svjetlu evanđelja tako da uzmogne odgovoriti na vječna ljudska pitanja o smislu sadašnjeg i budućeg života te o njihovu međusobnom odnosu, i to na način kako odgovara svakom pojedinom naraštaju. Stoga je potrebno spoznati i razumjeti svijet u kojem živimo, njegova očekivanja, težnje i često dramatičan značaj« (br. 4).

Proučavajući razne dokumente i razmišljanje crkvenog učiteljstva, susrećemo tu sustavnu i postojanu pozornost prema potrebama zajednice vjernika i s obzirom na stav razboritog osluškivanja kulture i znakova vremena. U društvu kao što je naše, gdje se kulturalne i socijalne paradigme ne samo mijenjaju nego su u određenom smislu u trajnom stanju promjene, još je zahtjevnije održavati taj dijalog i produbljavati to poznavanje. Riječ je o izazovu koji ne možemo izbjeći.

Kad je riječ o specifičnom slučaju kao što je pastoral mladih, **više nije luksuz uložiti vrijeme i učenje u poznavanje kulture mladih**. To je tako zbog dva specifična razloga. Ponajprije, ako dobro ne poznajemo današnje mlade, u opasnosti smo da jedina informacija kojom smo se vodili bude ona koja je plod određenog *klišea* o mladima, a koja zapravo ne odgovara onomu što mladi žive.

Kao primjer podsjećamo kako nije novost činjenica da se od 1995. pokazatelji duhovnog i religioznog traženja mladih povećavaju. U novinama i časopisima se ne pojavljuje ono što vidimo i što iskustveno doživljavamo na pastoralnoj razini naših susreta i našeg hoda. Razna istraživanja i razna iskustva mladih koji žele neki zreo i izvoran prijedlog vjere, nikada se neće naći na prvim stranicama novina.

¹⁸ Usp. *Priopćenje za tisak* sa sedme sjednice XII. redovitog vijeća Generalnog tajništva sinode biskupa, 16. veljače 2012.

Uz to postoji i nešto drugo, što je još važnije. Oni među nama kojima je poznatija sociološka i antropološka literatura, jako dobro znaju da su **naširoko opovrgnuta proroštva o eventualnom nestanku religije i religioznosti**. Štoviše, onaj isti naraštaj mladih koji je zbog uzmanjalog prenošenja vjere u obiteljima doveden u pustinju smisla i u najgušću tamu s obzirom na sutra, danas traži iskustva smisla. Druge mogućnosti koje su obećane umjesto takozvanog nadidenog i zaostalog religioznog viđenja, pokazale su se ne samo prazne nego i škodljive, ne samo siromašne nego i nesretne. Kao vjernici, danas ne možemo ne uzeti u obzir to istraživanje s njegovim antropološkim i duhovnim zaokretom.

Stoga je važno biti spreman čitati povijest naših mladih, biti spreman koračati s njima, ponizno im, ali i razborito služiti. Njihov krik ne može nas ostaviti nezainteresiranima.

3.2. *Shvatiti i razumjeti hod Crkve*

Ako danas žurno valja duboko čitati povijest mladih, još je važnije proučavati i usvajati put koji je Crkva prešla posljednjih desetljeća i kojim nastavlja i dalje ići.

Autentični **pastoral mladih mora u crkvenom učiteljstvu pronaći svoj kompas**. Razvoj koji je postignut ovih posljednjih desetljeća nije nešto što je za nas od drugorazredne važnosti.

Pritom posebice mislimo na četiri dokumenta koja valja čitati kao cjelinu, a to su: **Evangelii nuntiandi**, **Catechesi tradendae**, **Redemptoris missio** i **Opći direktorij za katehezu (1997)**.

Ti dokumenti crkvenog učiteljstva osvijetljavaju odnose koji postoje između kulture i evangelizacije, ali i između evangelizacije i kateheze. *Direktorij* od početka vrlo zanimljivo govori o *svijetu* i o ulozi koju *Crkva ima u svijetu*.

Proučavanje tih dokumenata usmjeruje nas prema onoj sintezi koja nam, u svom razvoju tijekom posljednjih desetljeća, nudi sve veću suglasnost: *Evangelii nuntiandi* nas prati u uočavanju životnih točaka kulture koja se razvija zajedno s njezinim mogućnostima; *Catechesi Tradendae* ističe koje su sastavnice izvornog prijedloga koji se ne gubi u relativizmu dok stupa u dijalog s kulturama; *Redemptoris Missio* nas ohrabruje da shvatimo poslanje *ad gentes* unutar složene religiozne slike u pokretu. *Direktorij*, slijedeći trag prethodnih dokumenata, nudi široki pregled izazova i uz njih ukazuje na puteve za postojanju katehezu u evangelizacijskim procesima.

3.3. *Novi teritoriji, govori, paradigme – središnje mjesto čovjeka*

Skrb Crkve i nadalje ostaje ista kao i uvijek: tražiti i pronaći načine i metode, puteve i sredstva pomoću kojih će čovječanstvu predati radosnu vijest. Ta skrb za evangelizacijski poziv pojavljuje se na raznim mjestima u raznim dokumentima crkvenog učiteljstva: »Uvijek je suvremeno pitanje 'kako evangelizirati' jer se načini evangelizacije mijenjaju prema različitim okolnostima doba, mjesta i kulture te su tako, na neki način, izazov našoj sposobnosti otkrivanja i prilagođavanja.« (EN 40)

Učiteljstvo govori o **izvornoj pedagogiji vjere** koja treba voditi i animirati naše evangelizacijsko istraživanje: »Normalno je prilagoditi usavršene i provjerene tehnike općeg odgoja u korist vjerskog odgoja... Kad govorimo o pedagogiji vjere, ne radi se o predavanju nekoga ljudskog znanja, pa bilo ono i najviše; radi se o priopćavanju cjelovitosti Božje objave...Neka je tehnika vrijedna za katehezu samo toliko koliko služi prenošenju i odgoju vjere. U protivnom slučaju ona nema vrijednosti.« (CT 58; usp. i RM 37)

Prema tome, **pozornost prema kontekstu i naslovniku** je dimenzija koju ne možemo opovrgnuti. Ta se tema u *Direktoriju* predstavlja kao sinteza koja osnažuje ideju koja već postoji u prethodnim dokumentima. Doista, u *trećem i četvrtom dijelu* nalazimo, s jedne strane, bitni pravac pedagogije vjere, koji se ne zatvara samo u intelektualno viđenje, nego se nadahnjuje i božanskom pedagogijom kao i ispravnom pozornošću prema raznim situacijama i prema onim vidovima koji se odnose na društveno-religioznu situaciju te posebice na pitanje inkulturacije. (usp. *Uvod u Direktorij*; usp. i br. 167sl)

4. TREBA PONUDITI CJELOVITO PASTORALNO ISKUSTVO

Pozornost prema evangelizacijskom djelovanju koje treba poznavati u hodu Crkve, njezinoga života i njezine *traditio*, treba biti nadopunjena onim sadržajem koji je svojstven vjeri. Nikada nije daleka napast o kojoj je govorio Pavao VI. kad je upozoravao na pozornost s obzirom na **ograničenje** i na **dvosmislenost**. Već je tada bila očita **opasnost od horizontalnog pastora**: »Napast da njeno poslanje svedu na razinu čisto vremenite svrhe; da njene ciljeve čisto antropocentrično usmjere; da spasenje kojeg je Crkva glasnica i sakrament svedu na materijalno blagostanje, njenu djelatnost na zahvate društvenog ili političkog reda, zaboravljajući posve na njenu duhovnu i religioznu usmjerenost.« (EN 32)

4.1. Postupni procesi za cjelovito predstavljanje života vjere

Postupnost hoda nije suprotna cjelovitosti sadržaja, štoviše pretpostavlja je kao cilj i kao izvor. Mladima ne služimo po strahu i kompromisima. Zahtjevu mladih za zrelim odgovateljima i autentičnim evangelizatorima ne možemo pristupiti s prezirom ili pak kao malovrijednom zahtjevu.

Njihova želja da imaju zrele odgovatelje izražava krik koji proizlazi iz srca koje žeda za istinom i traži proroštvo.

U *Direktoriju* nalazimo izvrsni sažetak zajedničkih sastavnica koje sačinjavaju proces evangelizacije i izražavaju duboka iščekivanja mladih:¹⁹

- potaknuta **djelatnom kršćanskom ljubavlju** prožima i preoblikuje svekoliki vremeniti poredak, poprimajući i obnavljajući kulture
- među narodima daje **svjedočanstvo** novog načina postojanja i življenja koji označuju kršćane
- izričito naviješta evanđelje putem **»prvog navještaja«**, pozivajući na obraćenje
- uvodi u vjeru i kršćanski život, putem **»kateheze«** i **»sakramenata inicijacije«**, one koji se obraćaju Isusu Kristu, ili one koji započinju put njegova nasljedovanja, uključujući u kršćansku zajednicu jedne i u nju iznova privodeći druge
- postojano potkrepljuje dar **zajedništva** u vjernicima stalnim odgojem vjere, sakramentima i vršenjem djelatne kršćanske ljubavi
- neprestano pobuđuje **poslanje**, navješćujući evanđelje riječima i djelima u cijelom svijetu.²⁰

U tom procesu pronalazimo one sastavnice koje tvore hod vjere: pozornost prema kulturi i vrednotu svjedočenja; hod osobnog obraćenja, koje je u temelju navještaja evanđelja; zajedništvo vjernika kao cilj,

¹⁹ »Crkva, iako u sebi sadrži puninu sredstava spasenja, djeluje postupno. (112) Koncilski dekret *Ad gentes* je jasno razjasnio dinamiku evangelizacijskog procesa: kršćansko svjedočenje, dijalog i prisutnost ljubavi (11–12), navještaj evanđelja i poziv na obraćenje (13), katekumenat i kršćanska inicijacija (14), formacija kršćanske zajednice posredstvom sakramenata i ministerija (15–18). (113) To je dinamizam usađivanja i izgradnje Crkve.« (*Direktorij*, br. 47)

²⁰ Usp. *Direktorij* 48.

iskustvo učenja koje otvara prema buđućnosti apostolskog iskustva.

U toj dinamici nadilaze se **dvije krajnje opasnosti**: s jedne strane viđenje koje gleda samo iznutra i koje vodi jedino prema opasnom **duhovnom intimizmu**; s druge strane izbjegava se ono horizontalističko zastranjenje koje vidi svoj konačni cilj **jedino u zemaljskoj i antropocentričnoj dimenziji**.

Kad istinska postupnost dopušta da je prosvijetli sveukupnost vjere, ono što imamo pred nama jest hod koji susreće čežnju ljudske osobe: hod koji zadovoljava žeđ za božanskim i koji, u konačnici, nudi ono obzorje smisla koje jedino u Kristu pronalazi svoju puninu.

Nalazimo se pred procesom koji uz pozitivno vrednovanje odgojno-kulturalne dimenzije, zna kreativno i sa zdravim realizmom uključivati dimenziju evangelizacije, zajedno s prijedlogom odgovarajuće kateheze koja vodi računa o situaciji mladih i adolescenata. U tom procesu nužno se otvara polje dimenzije zvanja, tj. ono iskustvo u kojemu se mlade prati pri otkrivanju njihovog projekta života, živeći tu važnu fazu njihovoga postojanja uz potporu i pomoć iskustvu udruživanja, pri čemu skupina uistinu postaje zajednica koja vjeruje, nada se i ljubi.

4.2. *Shvatiti Crkvu*

kao »katoličko« iskustvo

Vraćamo se, iako nakratko, na crkvenu dimenziju, koju smo već na početku spomenuli. Nudimo istinski duboko iskustvo vjere kad se iskustveno doživljava dimenzija njegovog »katoliciteta«.

Komentirajući pred Rimskom kurijom iskustvo Svjetskog dana mladih u Madridu 2011. god., papa Benedikt XVI. kaže: »Prva se snažna dimenzija Svjetskog dana mladih sastoji u novoj dimenziji katoliciteta, univerzalnosti Crkve. To je ono što se neposredno dojmilo mladih i svih pri-

sutnih. Dolazimo sa svih kontinenata i premda se nikada prije nismo vidjeli, poznajemo se. Govorimo različitim jezicima i imamo različite životne navike, različite kulturalne oblike, pa ipak smo odmah ujedinjeni zajedno poput velike obitelji. Odvojenost i izvanjske razlike se relativiziraju. Sve nas dodiruje jedini Gospodin Isus Krist, u kojemu nam se očitovalo istinsko ljudsko biće i lice samoga Boga.«²¹

Danas ta dimenzija katoliciteta, taj *sensus Ecclesiae*, treba biti više nego ikada u središtu naše molitve, naših pastoralnih iskustava i naših projekata. Katolicitet Crkve se ne izmišlja i ne improvizira. On pripada onom dubokom identitetu nasljedovatelja Krista koji se podržava pomoću uvjerenog života u vjeri – *lex credendi* – slavljenjem euharistije – *lex orandi* – i životom obilježenim radošću i suodgovornom apostolskom djelatnom kršćanskom ljubavlju – *lex vivendi*. To su tri stupa na koja su ukazivali već crkveni oci u svojoj teološkoj i pastoralnoj sintezi.

Odatle proizlazi ona radost koju je papa Benedikt XVI. izrazio u tom istom govoru sljedećim riječima: »Tako smo i vrlo konkretno shvatili da je, unatoč svim naporima i nejasnoćama, lijepo pripadati sveopćoj Crkvi, Katoličkoj crkvi, koju nam je Gospodin darovao.«

4.3. *Snažna iskustva*

kršćanske mistagogije

Uvjereni smo da uz postupnost i katolicitet ne treba zaboraviti da u mladima ne smijemo vidjeti samo želju za vjerom, nego moramo biti i svjesni da među njima nisu rijetki oni koji žele načiniti korak više: doživjeti duboko i unutarnje iskustvo ljepote vjere.

²¹ *Govor Svetog Oca Benedikta XVI. članovima Rimске kurije prigodom božićnog čestitanja, 22. prosinca 2011.*

Ne trebamo se bojati oblikovati evangelizaciju mladih idući dalje od samog praga organskog poznavanja vjere. Više nego li samo o »prenošenju«, treba govoriti o »uvođenju«, što zahtijeva okruženje koje zna pratiti mlade iz njihove konkretne situacije sve do pune ljudske i kršćanske zrelosti. To je moguće jedino kad znamo promicati zajedničarsko ozračje koje osnažuje identitet, a ne predstavlja samo utjehu zbog pripadnosti.

Potrebno je razumijevanje pastoralne prakse koje promiče prostore i zajedničarske jezgre koji prihvaćaju, pri čemu se potiču temeljna iskustva kao što su šutnja, molitva, Božja riječ, sakramentalno slavljenje kao izvor duhovnoga rasta, zalaganje u apostolskoj djelatnoj kršćanskoj ljubavi i sva ona živa iskustva koja snažno osvjetljavaju život.²²

5. »JAO MENI AKO EVANĐELJA NE NAVJEŠĆUJEM«

Riječi koje je Sv. Pavao uputio Korinćanima »jer što navješćujem evanđelje nije mi na hvalu, ta dužnost mi je. Doista, jao meni ako evanđelja ne navješćujem!« (1 Kor 9,16) uključuju sve ono što nas Crkva danas poziva otkrivati. Dužnost o kojoj govori Pavao nije plod neke vanjske prisile, nego plod unutarnjeg otkrića. Riječ je naime o potrebi koja je plod ljubavi, a nikada nije izbor uzrokovan strahom. Radostna vijest, sa svojim istinskim obilježjem ljepote, i danas na čudesan način utječe na srce koje traži Boga.

5.1. *Dar koji valja dijeliti s drugima bez straha*

Paradigmatički primjer optimizma daje nam papa Pavao VI. Na kraju Svete godine 1975., u svojoj prvoj audijenciji sljedeće godine, papa odmah predlaže temelje za obnovljenu evangelizaciju. Riječi koje je tada izgovorio sadrže svježinu i nevjero-

jatnu aktualnost: »Ponovno buđenje temeljnog zvanja je specifičnost vjerne i odgovorne Crkve koja je poslana naviještati evanđelje po svojoj zemlji. Sve snažnija svijest o duhovnim i moralnim potrebama modernoga svijeta udjeljuje toj temi (evangelizacije) aktualnost, koja je savršeno okružena religioznim sazrijevanjem Svete godine. Ona nam je otvorila oči: svijetu treba evanđelje; baština doktrinarne i pastoralne mudrosti nedavnoga ekumenskog koncila iščekuje svoju djelotvornu i dosljednu primjenu; osobna svijest o suodgovornosti svakog katolika treba biti upozorenje sukladno potrebama našega vremena; dijalektički susret današnje Crkve s problemima, polemikama, neprijateljstvom, mogućim katastrofama društva bez Boga, zbog čega Crkva doživljava današnju dramu u punoj napetosti svoje povijesti; otkriće neočekivanih evanđeoskih mogućnosti u ljudskim dušama, što potvrđuju mučna i razočaravajuća iskustva suvremenog napretka, a na kraju i određene tajne božanskog milosrđa, u kojima se otkrivaju dirljiva bogatstva Božjega kraljevstva; sve to nam kazuje da je ovo velik i odgovoran trenutak kad treba biti dovoljno hrabar da se živi otvorenih očiju i neustrašiva srca. Mladi, barem neki koji su inteligentniji i srčaniji, shvaćaju i svrstavaju se u prve redove; ne treba se bojati započinjati od početka složeno i naporno poslanje evangelizacije.«²³

5.2. *Poziv da se bude apostol*

U tom navodu pronalazimo one elemente koji osnažuju naše razmišljanje: pri-

²² Dio *Direktorija* koji raspravlja o mladima i adolescentima (br. 181–185), sadrži vrlo podrobno i oštromno razmišljanje ne samo o situaciji mladih, o njihovim poteškoćama i nadanjima, nego i o konkretnim prijedlozima koji vode računa o svijetu mladih i o svijetu adolescenata.

²³ Srijeda 7. siječnja 1976.

je svega, da dar koji smo primili valja podijeliti s drugima jer »svijetu je potrebno evanđelje«. Ono o čemu je učiteljstvo Crkve ovih godina razmišljalo treba dobro proučiti i ostvarivati, jer je to »baština doktrinarnе i pastoralne mudrosti«, a mi je živimo kao dar za čovječanstvo.

Život svakog vjernika danas je onakav kakav je bio život prvih Isusovih sljedbenika i kakav će sutra biti život svih onih koji ga budu odlučili nasljedovati: suodgovornost sveukupne zajednice vjernika u odnosu »na potrebe našega vremena – dijalektički susret današnje Crkve s problemima, polemikama, neprijateljstvom i mogućim katastrofama društva bez Boga«.

Preostaje činjenica, koju uočavamo i mi danas, da Crkva na svom putu uvijek nailazi na »neočekivane evanđeoske mogućnosti u ljudskim dušama« jer Crkvu nastoje podržavati »određene tajne božanskog milosrđa, u kojemu se otkrivaju dirljiva bogatstva Božjega kraljevstva. Istina je i da mi također možemo reći kako je ovo velik i odlučujući čas koji treba odvažno živjeti otvorenih očiju i neustrašiva srca.«

Sretna je i ohrabrujuća i činjenica što Pavao VI. govori o mladima, gotovo predajući tom lijepom dijelu čovječanstva dar vjere i radosne suodgovornosti kako bi je zajedno živjeli: »Mladi, barem neki koji su inteligentniji i srčaniji, shvaćaju i svrstavaju se u prve redove; ne treba se bojati započinjati od početka složeno i naporno poslanje evangelizacije.«

Treći trenutak

PAPA BENEDIKT XVI – PASTIR MLADIH

6. METODOLOGIJA BENEDIKTA XVI.

Na kraju ovog izlaganja htjeli bismo predstaviti shemu koja sadrži stožerne točke pastoralne metodologije koju primjenjuje Benedikt XVI. u susretu s mladima. Mo-

žemo vidjeti da postoji sukladnost usmjerenja ne samo sa shemom koju nalazimo u *Direktoriju*, nego i s općim postavkama raznih dokumenata koje smo spomenuli.

Papa Benedikt XVI. govori o potrebi pastorala koji polazi od čitanja povijesti, čitanja koje je vedro, duboko i razborito te poštuje ljudsku čežnju. Unutar takvog antropološkog viđenja, koje je bitno otvoreno prema božanskom kao izvoru vlastitog postojanja i kao cilju koji zaslužuje ljudsko dostojanstvo, papa predlaže jednostavan i velik cilj.

Već od početka svoga petrovskeg služenja, Benedikt XVI. jasno stavlja mlade u središte svoje pastoralne skrbi: »Tako bih danas, vrlo snažno i uvjerljivo, polazeći od iskustva dugoga osobnog života, htio vama, dragi mladi, reći: ne bojte se Krista! On ništa ne oduzima, a daruje sve. Tko se njemu daruje, prima sto puta više. Otvorite, širom otvorite vrata Kristu, i pronaći ćete pravi život. Amen!«²⁴

6.1. Priopćavati Boga u svijetu bez Boga

Poznavanje aktualne situacije podsjeća nas da je u današnjem svijetu smisao za Boga na neki način zatamnjen: »Veliki problem Zapada jest zaboravljanje Boga i taj se zaborav širi. U konačnici, svi se pojedini problemi mogu svesti na to pitanje, u to sam uvjeren.«²⁵

Ako tu nalazimo središnji čvor u kojemu se susreću razni problemi, onda se postavljaju ona pitanja koja mogu potaknuti dijalog s tom kulturom: »Ali kada čovjek uklanja Boga s vlastitog obzorja, kad Boga naziva 'mrtvim', je li doista sretniji? Postaje li slobodniji? Kad se ljudi proglašavaju apsolutnim vlasnicima samih sebe i jedini

²⁴ BENEDIKT XVI, *Homilija na početku pontifikata*, 23. travnja 2005.

²⁵ BENEDIKT XVI, *Govor članovima Rimske kurije*, 22. prosinca 2006.

gospodari stvorenoga, mogu li doista izgraditi društvo u kojemu će vladati sloboda, pravda i mir? Zar se prije ne događa – kao što to naširoko pokazuje svakodnevna kronika – širenje samovolje moći, egoističnih interesa, nepravde i iskorištavanja, nasilja u svim njegovim izričajima? Na kraju je čovjek osamljeniji, a društvo podjeljenije i zbuđenije.²⁶

Prijedlog vjere, naprotiv, nastoji biti neuvjetovan, nego ponuditi put kojim je stvarno moguće ići: »Nasuprot tome, ondje gdje ljudi i narodi prihvaćaju Božju prisutnost, klanjaju mu se u istini i slušaju njegov glas, ondje se na konkretan način gradi civilizacija ljubavi, u kojoj se svakoga poštuje u njegovu dostojanstvu, raste zajedništvo, s plodovima koje ono sa sobom nosi.«²⁷

Na ovome mjestu uočavamo finoću prvosvećenika koji, polazeći od promatranja društva, s njegovim sjenama i mračnim dijelovima, postaje sugovornik koji donosi svjetlo vjere. Ne postoji nijedna povijest, koliko god bila siromašna i bijedna, koju vjera ne može susresti, s jednom jedinom motivacijom da ponudi svjetlo i nadu ondje gdje nedostaju.

6.2. *Crkva kao društvo u koje se prijatelji pouzdaju*

U takvoj ljudskoj situaciji Crkva postaje poput hodočasnika u Emaus. Riječi izrečene u Francuskoj naglašavaju tu hodočasničku dimenziju Crkve: »Mladi su moja najveća briga. Neki od njih s mukom pronalaze prikladno usmjerenje ili trpe zbog gubitka uporišta u svojoj obitelji. Drugi su ograničeni zbog religioznog komunitarizma koji ih uvjetuje. Potisnuti na rub i često prepušteni samima sebi, mladi su krhki i moraju se sami sučeljivati sa stvarnošću koja ih nadilazi. Stoga je nužno ponuditi im čvrsti odgojni okvir i ohrabriti ih da poštuju druge i pomažu im, tako da

vedro dođu u zrelu dob. Crkva na tom području može dati svoj specifični doprinos.«²⁸

Današnja Crkva živi u sličnoj situaciji kakvu opisuje Sv. Ciprijan, koji je o tome ostavio osobno svjedočenje u jednome svom autobiografskom spisu. To je primjer koji navodi papa na jednome svom susretu s rimskim župnicima i svećenstvom. »Živio sam u ovom našem svijetu«, kaže on, »potpuno daleko od Boga, jer su božanstva bila mrtva, a Bog nije bio vidljiv. Videći kršćane, pomislio sam: to je nemoguć život, to se ne može ostvariti u našem svijetu! Zatim sam se, susrećući neke i družeci se s njima, uključio u katekumenat, u taj obraćenički hod prema Bogu te sam malo-pomalo razumio: moguće je! Sad sam sretan što sam pronašao život.« Papa je zaključio rekavši: »Čini mi se osobito važno da mladi pronađu osobe – bilo njihove dobi bilo odraslije – u kojima mogu vidjeti da je kršćanski život moguć te razuman i ostvarljiv.«²⁹

6.3. *Pratiti ih poput očeva*

U tom odgojnom djelovanju središnje mjesto zauzima lik odgajatelja, a po njemu i pastoralna odgojna zajednica: »Osobito danas, kad su toliko prošireni izdvojenost i osamljenost, koje buka i konformizam skupine ne mogu stvarno zamijeniti, odlučujuće je važnosti osobno praćenje, koje mladoj osobi koja odrasta daje sigurnost da je ljubljena, shvaćena i prihvaćena. To praćenje treba opipljivo pokazati da naša vjera nije nešto što pripada

²⁶ BENEDIKT XVI, *Govor na otvaranju XII. redovite opće skupštine sinode biskupa*, 5. listopada 2008.

²⁷ BENEDIKT XVI, *Poruka za XXVI. Svjetski dan mladih 2011. god.*

²⁸ BENEDIKT XVI, *Apostolsko putovanje u Francusku. Susret s državnim vlastima u Elizejskoj palači*, 12. rujna 2008.

²⁹ BENEDIKT XVI, *Govor župnicima i svećenstvu Rimske biskupije*, 22. veljače 2007.

prošlosti, nego se može živjeti i danas, a živeći je stvarno pronalazimo naše dobro. Tako se i djeci i mladima može pomoći da se oslobode od raširenih predrasuda te mogu postati svjesni da je moguće i razumno živjeti kršćanski, štoviše, da je to i najrazumnije.«³⁰

U toj logici hoda, praćenje nije neka tehnika, nego istinsko i stvarno sudjelovanje svjedoka vlastite vjere: »Svjedok postaje uporište upravo stoga što zna obrazložiti razlog nade koji podržava njegov život (usp. 1 Pt 3,15). On je osobno povezan s istinom koju nudi. Svjedok (...) nikada ne upućuje na samoga sebe, nego na nešto, bolje rečeno na Nekoga većeg od sebe, Nekoga koga je susreo i iskustveno doživio njegovu povjerljivu dobrotu. Tako svaki odgajatelj i svjedok pronalazi svoj nenadvisivi uzor u Isusu Kristu, velikom Očevom svjedoku, koji nije govorio ništa sâm od sebe, nego je govorio onako kako ga je Otac naučio (usp. Iv 8,28).«³¹

Praćenje se napokon učvršćuje pomoću mudrosti tihoga rasta. Odgovarajući na pitanje o dugotrajnim plodovima Svjetskog dana mladih, u avionu kojim je letio u Madrid, Benedikt XVI. je rekao: »Bog uvijek sije u šutnji. Rezultati nisu neposredno statistički zamjetljivi... Ne možemo odmah reći: od sutra ponovno započinje velik rast Crkve. Bog tako ne djeluje. On djeluje u šutnji, uvelike djeluje. Poznato mi je iz drugih svjetskih dana mladih da su se razvila brojna prijateljstva, prijateljstva za život. Jednako tako i nova iskustva da Bog postoji. Mi se uzdamo u taj tihi rast i sigurni smo, iako statistike neće o tome mnogo govoriti, da Gospodinovo sjeme stvarno raste te će za brojne osobe biti početak prijateljstva s Bogom i s drugima, početak univerzalnosti mišljenja, zajedničke odgovornosti koja nam stvarno pokazuje da su ti dani plodonosni.«³²

6.4. *Biti otvoren za traženje istine*

Dijalog s kulturom, iskustvo Crkve i praćenje su nužna iskustva i uvjeti za olakšavanje susreta s istinom koja oslobađa, za susret koji usrećuje.

Tu ulazimo u jednu od središnjih tema služenja pape Benedikta XVI.

Traženje istine nije tema koju bi bilo lako razumjeti, a još je manje to moguće reći za praćenje tog traženja. U kulturi u kojoj prevladava ideja da svatko stvara svoju istinu, s posljedičnim relativizmom, nije lako pokazati kako »zapravo, iskustva, odvojena od bilo kojeg promatranja onoga što je dobro ili istinito, mogu dovesti ne do izvorne slobode, nego do moralne ili intelektualne zbrke, do slabljenja načela, do gubitka samopouzdanja, pa čak i do beznađa«³³.

Ako je to činjenično stanje, onda se tu pojavljuje i izazov za pastoral mladih i poziv da bude istinski pastoral inteligencije. Papin poziv je jasan: »Vi, dragi svećenici i odgajatelji, ne oklijevajte promicati istinski i stvarni 'pastoral inteligencije', a u širem smislu i pastoral osobe, pastoral koji će ozbiljno promatrati pitanja mladih – bilo ona egzistencijalna bilo ona koja se rađaju iz sučeljavanja s oblicima danas raširene racionalnosti – kako biste im pomogli da pronađu valjane i prikladne kršćanske odgovore, te u konačnici usvoje onaj odlučujući odgovor koji je Krist Gospodin.«³⁴

³⁰ BENEDIKT XVI, *Govor sudionicima crkvenog susreta Rimske biskupije*, 11. lipnja 2007.

³¹ BENEDIKT XVI, *Govor sudionicima crkvenog susreta Rimske biskupije*, 6. lipnja 2005.

³² BENEDIKT XVI, *Susret s novinarima tijekom leta u Madrid za Svjetski dan mladih*, 18. kolovoza 2011.

³³ BENEDIKT XVI, *Slavlje prihvatanja mladih, XXIII. Svjetski dan mladih, Sydney*, 17. srpnja 2008.

³⁴ BENEDIKT XVI, *Govor sudionicima crkvenog susreta rimske biskupije*, 5. lipnja 2006.

U našim ušima još uvijek odzvanja govor Benedikta XVI. mladim sveučilišnim nastavnicima u Madridu: »Osjećamo se sjedinjeni s nizom muškaraca i žena koji nastoje podučavati vjeru i učiniti je shvatljivom ljudskom razumu. To se ne čini samo podučavanjem, nego mnogo više tako da se u vjeru živi, utjelovljuje, kao što se i sâm *Logos* utjelovio kako bi se nastanio među nama. U tom smislu i mladima trebaju autentični učitelji; osobe otvorene prema totalnoj istini u raznim granama znanja, koje znaju slušati i živjeti u vlastitoj nutri- ni taj interdisciplinarni dijalog; nadasve osobe koje su uvjerenе u sposobnost čovjeka da napreduje na putu prema istini. Mladost je posebno važno doba za traženje i za susret s istinom. Kao što je već rekao Platon: 'Traži istinu dok si mlad, jer ako to ne budeš učinio, ona će ti kasnije pobjeći iz ruku' (*Parmenid*, 135d). Ta uzvišena težnja je najdragocjenija težnja koju možete osobno i životno prenijeti svojim studentima, a ne jednostavno neke instrumentalne i anonimne tehnike ili neke hladne činjenice, upotrebljene samo na funkcionalan način.«³⁵

U vezi s tom temom valja se prisjetiti dubokoga papinog razmišljanja prigodom 150. obljetnice smrti svetoga arškog župnika, Sv. Ivana Marije Vianneya, i njegovih riječi da »izazovi današnjega društva nisu manje zahtjevni, štoviše, možda su postali složeniji. Ako je tada postojala 'diktatura racionalizma', u današnje se vrijeme u mnogim sredinama bilježi neka vrsta 'diktature relativizma'. I jedno i drugo pogrešan je odgovor na opravdan čovjekov zahtjev da koristi vlastiti razum kao distinktivni i konstitutivni element vlastitog identiteta. Racionalizam je bio neprikladan jer nije vodio računa o ljudskim ograničenjima i htio je izdići razum toliko da bude jedino mjerilo svega, pretvorivši ga

u neko božanstvo; suvremeni relativizam pak zatire razum, jer tvrdi da čovjek može sa sigurnošću spoznati samo ono što ulazi u područje i granice pozitivne znanosti. Danas međutim, kao i onda, čovjek 'koji poput prosjaka traga za smislom i puninom' upušta se u stalno traženje iscrpnih odgovora na temeljna pitanja koja ne prestaje postavljati.«³⁶

6.5. Pokazati hod djelatne kršćanske ljubavi

Istina i djelatna kršćanska ljubav idu zajedno. U enciklici *Caritas in Veritate* papa Benedikt XVI. nam nudi osobito točno razmišljanje o odnosu koji postoji između istine i djelatne kršćanske ljubavi: »Zbog njezine bliske povezanosti s istinom, u ljudskim je odnosima, čak i u onima koji su po svojoj naravi javni, ljubav moguće prepoznati kao autentični izraz ljudskosti te kao element od temeljne važnosti. *Ljubav blista jedino u istini* i samo je u njoj moguće vjerodostojno je živjeti. Istina je svjetlo koje ljubavi daje smisao i vrijednost. To je istodobno svjetlo i razuma i vjere, po kojem um prispijeva k naravnoj i nadnaravnoj istini ljubavi; uz njezinu pomoć dohvaća značenje darivanja, prihvaćanja i zajedništva. **Ljubav bez istine upada u sentimentalizam, postajući praznom ljuštrom koju je moguće ispuniti kako se komu prohtije. U kulturi bez istine taj je rizik za ljubav koban.** Tada ljubav postaje tek plijenom subjektivnih emocijâ i mišljenjâ, riječ zlorabljenâ i razobličena sve do toga da počinje označavati ono što je istinskoj ljubavi oprečno. Istina oslobodâ ljubav od prisila **emotivizma**, koji je lišava relacijal-

³⁵ BENEDIKT XVI, *Govor za vrijeme susreta s mladim sveučilišnim nastavnicima u Bazilici Sv. Lovre El Escorial*, 19. kolovoza 2011.

³⁶ BENEDIKT XVI, *Audijencija*, srijeda 5. kolovoza 2009.

nih i socijalnih sadržaja, te od **fideizma**, koji joj oduzima ljudsku i univerzalnu širinu. Ljubav u istini odražava osobnu i javnu dimenziju vjere u biblijskoga Boga, koji je u isti mah *Agape* i *Logos* – Sebedarje i Istina, Ljubav i Riječ.³⁷

Smatramo da je osobito važno da mi, odgajatelji mladih, uočimo tu duboku povezanost, koja je za nas ujedno i nužna, između te dvije stvarnosti. Ako to ne učinimo, postoji opasnost da upadnemo u zamku jedne ili druge krajnosti koje papa naziva njihovim vlastitim imenom, a to su emotivizam ili fideizam.

Prijedlog djelatne kršćanske ljubavi, ljubavi koja se pokazuje u onim zahtjevnim izborima za opće dobro, nije plod ideologije. Današnje okruženje sa svojim temeljnim postavkama, s jedne strane »ostavlja Boga po strani i... obeshrabruje svaki uistinu angažirani izbor, a posebice konačne izbore«, dok s druge strane »u raznim područjima života (...) daje posebno važno mjesto samopotvrđivanju i neposrednim zadovoljstvima«.³⁸

U takvome kulturalnom okruženju koje je obilježeno relativizmom, pri čemu posljednja mjera ostaje vlastiti »ja«, »svaka je osoba prije ili kasnije (...) osuđena da posumnja u dobrotu svoga vlastitoga života i odnosa od kojih je sastavljen, te u valjanost svoga angažiranja da zajedno s drugima nešto zajedno izgradi«³⁹.

Ono za što se vjerovalo da predstavlja uvjet potpune i apsolutne slobode, postaje predvorje razočaranja, ničega. To je strah pred konačnim »da«, pred bezuvjetnim angažiranjem.

Jedino u hodu koji osigurava prihvatanje i praćenje, možemo mladima ponuditi istinu koja vodi prema djelatnoj kršćanskoj ljubavi, razum koji vodi prema ljubavi – ljubavi koja je primljena zato da bi bila podijeljena: »Kad zamijete da ih se

poštuje i ozbiljno uzima u njihovoj slobodi, adolescenti i mladi, iako su nepostojani i krhki, zapravo nisu nespremni za prihvaćanje zahtjevnih prijedloga. Štoviše, osjećaju se privučeni, a često i oduševljeni tim prijedlozima. Oni žele ujedno dokazati svoju velikodušnost u privrženosti velikim vrednotama koje su vječne i koje predstavljaju temelj života.«⁴⁰

Te su riječi istinite i to mogu reći svi među nama koji imaju određeno pastoralno i odgojno iskustvo s adolescentima i mladima koji su dodirnuli dno ljudske bijede. Pa ipak, njihove se oči širom otvaraju pred osobama koje ih poštuju po onome što jesu, a posebice pred onima koji se autentično i pošteno zalažu za ono što mogu postati.

Budući da je nemoguće detaljnije progovoriti o toj fazi odgoja mladih, možemo samo reći da je papa Benedikt XVI. uistinu učitelj i pedagog mladih.

6.6. Svjetski dan mladih kao iskustvo katoliciteta

U svom govoru koji smo već spomenuli, u kojemu se osvrće na Svjetski dan mladih u Madridu 2011. god., papa Benedikt XVI. predstavlja pet točaka koje ukratko izriču madridsko iskustvo. Tih pet točaka mogu poslužiti svima nama da u cjelini promotrimo koliko u našem pastoralu mladih postoje ili ne postoje te dimenzije unutar naših pastoralnih projekata.

Papa govori o »novom iskustvu **katoliciteta**, sveopćosti Crkve«, koji se ne razvija toliko u nekom sterilnom emotivizmu

³⁷ BENEDIKT XVI, *Caritas in veritate*, br. 3.

³⁸ BENEDIKT XVI, *Govor općoj skupštini Talijanske biskupske konferencije*, 29. svibnja 2008.

³⁹ BENEDIKT XVI, *Govor sudionicima crkvenog skupa Rimске biskupije*, 6. lipnja 2005.

⁴⁰ BENEDIKT XVI, *Govor sudionicima crkvenog skupa Rimске biskupije*, 11. lipnja 2007.

nego se izražava u konkretnim oblicima: »To je ono što je neposredno dirnulo mlade i sve prisutne. Dolazimo sa svih kontinentata i, premda se nikada prije nismo vidjeli, poznajemo se. Govorimo različitim jezicima i imamo različite životne navike, pripadamo različitim kulturalnim oblicima, pa ipak smo odmah ujedinjeni kao velika obitelj. Odvojenost i vanjske razlike postaju relativne. Sve nas dodiruje jedini Gospodin Isus Krist, u kojemu nam se očituje istinsko ljudsko bivanje i, ujedno, lice samoga Boga.«

»Katolicitet« postaje dar koji valja kušati i iskustvo koje valja živjeti, ali i prenositi. Biti u zajedništvu sa svima zato što nas Gospodin Isus zove, okuplja, susreće i šalje.

Druga točka je **radost**: »Napokon, ti su mladi bili vidljivo i 'opipljivo' ispunjeni velikim osjećajem sreće. Njihovo darovano vrijeme imalo je smisao; upravo u darivanju svog vremena i svoje radne snage pronašli su vrijeme, život. Tada je za mene postala očita jedna bitna stvar: ti su mladi u vjeri ponudili dio svoga života, ne zato što im je to bilo zapovjedbena stvar, nego što se time zarađuje nebo; pa niti stoga što se tako izbjegava opasnost od pakla. Nisu to učinili zato što su željeli biti savršeni... Tu naprotiv nije bila riječ o tome da postanu savršeni ili da svoj život zadrže za sebe. Ti su mladi učinili nešto dobro – iako je to bilo teško, iako je to od njih zahtijevalo žrtvu – jednostavno zato što je lijepo činiti dobro, zato što je lijepo živjeti za druge. Valja se samo odvažiti na skok. Svemu tome prethodi susret s Isusom Kristom, susret koji u nama pali ljubav prema Bogu i prema drugima i oslobađa nas traženja našega vlastitog 'ja'.«

Istinska sreća je plod ljubavi, a ne prolazno zadovoljstvo kao posljedica doživljenog iskustva. Kao na putu u Emaus, susret s

Isusom u određenom trenutku mijenja kategorije življenja, poništava stare sheme kako bi otvorio duh i srce za ono što je prije bilo nezamislivo i činilo se nedostižnim.

Treća i četvrta točka koje papa Benedikt XVI. predstavlja su jezgra istinskog katoliciteta i izvor istinske radosti: »Treća sastavnica, koja je na sve naravniji i bitniji način dio svjetskih dana mladih i duhovnosti koja iz njih proizlazi, jest **adoracija**. Za mene je nezaboravan trenutak kad su za vrijeme mog posjeta Ujedinjenom Kraljevstvu u Hyde Parku desetine tisuća ljudi, većinom mladih, odgovorile dubokom šutnjom na Gospodinovu prisutnost u Presvetom Sakramentu, klanjajući mu se... Adoracija je ponajprije čin vjere – čin vjere kao takve. Bog nije bilo koja moguća ili nemoguća hipoteza o podrijetlu svemira. On je tamo. On je prisutan, ja klečim pred Njim. Tada se razum, volja i srce otvaraju prema njemu, polazeći od Njega.«

Zajedno s adoracijom papa spominje sakrament pomirenja: »Jedna druga važna sastavnica svjetskih dana mladeži jest **sakrament pomirenja** koji sve prirodnije pripada univerzalnosti. Tako priznajemo da nam je neprekidno potrebno praštanje i da praštanje znači odgovornost. U čovjeku postoji raspoloživost za ljubav i sposobnost da se Bogu odgovori u vjeri – to dolazi od Stvoritelja.«

Dva stupa istinskog odgoja u vjeri su euharistija i pomirenje. Danas se više nego ikada, a moramo napomenuti da je to i na čuđenje mnogih, mladi ne boje šutnje, a još se manje srame priznati da im je potrebno praštanje koje ih oslobađa. Moramo se zapitati ne nedostaje li ponekad nama odgajateljima hrabrosti i odvažnosti da ponudimo ta dva izvora radosti i života našim mladima.

Na kraju, kao petu točku, papa Benedikt XVI. spominje **radost**: »Ona je plod

mnogih čimbenika koji djeluju zajedno. Ali ono što je odlučujuće jest, po mome mišljenju, sigurnost koja proizlazi iz vjere: mene je netko želio. Povjeren mi je zadatak u povijesti. Prihvaćen sam i ljubljen... Jedino ako je prihvaćen, 'ja' može prihvatiti samoga sebe. Onaj tko nije ljubljen, ne može ni voljeti samoga sebe. To 'biti prihvaćen' dolazi ponajprije od druge osobe. Međutim, svako ljudsko prihvaćanje je krhko. Nama je zapravo potrebno bezuvjetno prihvaćanje. Jedino ako me Bog prihvaća i ako sam ja u to siguran, tada konačno znam: dobro je da postojim. Dobro je biti čovjek...

Vjera čini čovjeka radosnim polazeći od njegove nutrine. To je jedno od veličanstvenih iskustava svjetskih dana mladeži.«

Riječ je o radosti koja je plod dijaloznog hoda, prosvijetljenog istinom, hoda koji se živi u djelatnoj kršćanskoj ljubavi, a podržavaju ga osobe koje znaju pratiti. To je ujedno i radost u kojoj se otkriva da nas netko ljubi i posljedično tome da smo sposobni ljubiti. Radost koja nije plod kakvo-ga zatvorenog i horizontalnog iskustva, nego otkriće 'ja' koji je stvoren iz ljubavi, otkupljen utjelovljenom ljubavlju i posvećen u djelatnoj ljubavi i istini.